ڕێزمانی نۆروێژی بەشی شەشەم
Norsk grammatikk del 6

ناوەڕۆك

Verb کار

Presens perfektum رانەبردووی تەواو

کاری رانەبردووی تەواو بەم شێوەیە دروست دەبێ:

har + perfektum av verbet **har+ رابردووی کارەکە**

har + kjøpt = har kjøpt

کاری رانەبردووی تەواو باس لە کارێك دەکات کە لە رابردوودا رووی داوە، بەڵام لە حاڵەتی ئێستا باسی دەکرێت.

Ken **har kjøpt** ei jakke. کێن باڵتۆیەکی کڕیووە.

هەروەها کاری رانەبردووی تەواو بە کاردێت کاتێك شتێك لە رابردوو رووی داوە و هێشتاش هەر بەردەوامە:

Peter **har vært** i Trondheim i ei uke. پێتر یەك هەفتەیە لە ترۆندهایمە. (هێشتا هەر لەوێیە.)

Regelmessige og uregelmessige verb کارە ئاسایی و نائاساییەکان

Regelmessige چوار دستە کاری ئاسایی

دەستەی یەکەم

کاتێك کارەکان لە کۆتاییەکانیان et یان بۆ زیاد دەکرێت:

چاوگ:	å snakke قسەکردن	å vaske شوشتن	å lage دروستکردن
رابردوو:	snakket	vasket	laget
رانەبردووی تەواو:	**har snakket**	**har vasket**	**har laget**

دەستەی دووەم

ئەو کارانەی لە کۆتاییەکانی t یان بۆ زیاد دەکرێ:

چاوگ:	å kjøpe کرین	å spise خواردن	å begynne دەستپێکردن
رابردوو:	kjøpte	spiste	begynte
رانەبردووی تەواو:	**har kjøpt**	**har spist**	**har begynt**

دەستەی سێیەم

ئەو کارانەی لە کۆتاییەکانی d یان بۆ زیاد دەکری:

چاوگ:	å prøve هەوڵدان	å greie توانین	å leie بە کرێ گرتن
رابردوو:	prøvde	greide	leide
رانەبردووی تەواو:	**har prøvd**	**har greid**	**har leid**

دەستەی چوارەم

ئەو کارانەی لە کۆتاییەکانی dd یان بۆ زیاد دەکری:

چاوگ:	å bety واتا بوون	å bo ژیان کردن	å nå گەیشتن
رابردوو:	**betydde**	**bodde**	**nådde**
رانەبردووی تەواو:	**har betydd**	**har bodd**	**har nådd**

uregelmessige verb کارە نائاساییەکان

کارە نائاساییەکان شێوازی دیکەیان هەیە:

چاوگ:	å dra رۆشتن	å drikke خواردنەوە	å finne دۆزینەوە
رابردوو:	**dro**	**drakk**	**fant**
رانەبردووی تەواو:	**har dratt**	**har drukket**	**har funnet**

Mer uregelmessige verb کاری نائاسایی زیاتر

چاوگ		**رانەبردوو**	**رابردوو**	**رابردووی دوور**
å bli	بوون	blir	ble	blitt
å brenne	سوتان	brenner	brant	brent
å dra	چوون	drar	dro(g)	dratt
å drikke	خواردنەوە	drikker	drakk	drukket
å dø	مردن	dør	døde	dødd
å finne	دۆزینەوە	finner	fant	funnet
å forstå	تێگەیشتن	forstår	forsto	forstått
å fortelle	پێ کوتن	forteller	fortalte	fortalt
å fortsette	بەردەوام بوون	fortsetter	fortsatte	fortsatt
å få	وەرگرتن	får	fikk	fått
å gi	پێدان، بەخشین	gir	ga(v)	gitt
å gjøre	ئەنجام دان	gjør	gjorde	gjort
å gå	رۆشتن	går	gikk	gått
å ha	هەبوون	har	hadde	hatt
å hete	ناو نان	heter	het	hett
å hjelpe	یارمەتیدان	hjelper	hjalp	hjulpet
å komme	هاتن	kommer	kom	kommet
å le	پێکەنین	ler	lo	ledd
å legge	دانان	legger	la	lagt
å ligge	راکشان	ligger	lå	ligget

å møte	کۆبونەوە	møter	møtte	møtt
å se	بینین	ser	så	sett
å selge	فرۆشتن	selger	solgte	solgt
å sette	دانان	setter	satte	satt
å si	گوتن	sier	sa	sagt
å sitte	دانیشتن	sitter	satt	sittet
å skrive	نوسین	skriver	skrev	skrevet
å sove	خەوتن	sover	sov	sovet
å spørre	پرسین	spør	spurte	spurt
å stå	وەستان	står	sto(d)	stått
å synge	گۆرانی گوتن	synger	sang	sunget
å ta	گرتن، هەڵگرتن	tar	tok	tatt
å treffe	چاوپێکەوتن	treffer	traff	truffet
å velge	هەڵبژاردن	velger	valgte	valgt
å vite	زانین	vet	visste	visst
å være	بوون	er	var	vært

Hjelpeverb کارە یارمەتیدەرەکان

å burde	پێویست بوون	bør	burde	burdet
å kunne	توانین	kan	kunne	kunnet
å måtte	مەجبور بوون	må	måtte	måttet
å skulle	دەبێ	skal	skulle	skullet
å ville	هەویستن	vil	ville	villet

Adjektiv ئاوەڵناو

لە بەشەکانی سێ و چواردا باسی ئاوەڵناومان کرد کە لەم شوێنانەی خوارەوە بە کار دێن:

ئاوڵناو بەر لە ناو دێت و وەسفی ناوەکە دەکات -	en **stor** bil
بە شێوەی هەواڵیی لە دوای کار دێت -	bilen er **stor**

لە رستەی *en stor bil* ئاوەڵناو لە پێش ناوەکە هاتووە و ناوەکەش بە شێوەی نەناسراویە. بۆیە کاتێك وەسفی ماشێنەکە دەکەین و دەڵێین ماشێنێکی گەورە، ئەوا نازانین مەبەست لە کام ماشێنەیە! بەڵام کاتێك دەمانهەوێ وەسفی ناوێك بکەین بە شێوەی ناسراوی، ئەوا لە زمانی نۆروێژی کاتێ رستەیەك کە ئاوەڵنای تێدابێت و بمانهەوێ بە شێوەی ناسراوی بینووسین، ئەوا یەکەم جار یەکێك لەم ئامرازانە دەخەینە پێش ئاوەڵناوەکە **(den, det, de)** و دواتر لە کۆتایی ناوەکەش یەکێك لەم پاشگرانەی بۆ زیاد دەکەین: (en, ei, e) وەکوو bilen. خراپ نییە ئەوەش بزانی کە لە کاتی کۆی نەناسراوی واتە کاتێك ناوەکە کۆیە، ئەوا لە کۆتایی ئاوەڵناوەکە e زیاد دەکەین، وەکوو: store biler.

den + store + bilen = den store bilen

تاك			کۆ
نێر	مێ	نێرمۆ	
en stor bil یەك ماشێنی گەورە	ei stor veske یەك کیفی گەورە	et stort bord یەك مێزی گەورە	store biler/vesker/bord چەند ماشێنێکی گەورە
den store bilen ماشێنە گەورەکە	**den store** veska کیفە گەورەکە	**det store** bordet مێزە گەورەکە	**de store** bilene/veskene/bordene ماشێنە گەورەکان

Liten پەیرەوی یاساکەی سەرەوە ناکات:

تاك			کۆ
نێر	مێ	نێرمۆ	
en liten bil ماشێنێکی بچوك	ei lita veske کیفێکی بچوك	et lite skjerf ملپێچێکی بچوك	små biler/vesker/skjerf چەند ماشێنێکی بچوك/یان...
den lille bilen ماشێنە بچوکەکە	**den lille** veska کیفە بچوکەکە	**det lille** skjerfet ملپێچە بچوکەکە	**de små** bilene/veskene/skjerfene کیفە بچوکەکان/یان...

Ordstilling ڕێکخستنی وشەکان

لە زمانی نۆروێژی دوو جۆرە لێکدەرمان هەیە، لێکدەری سەرەکی و لێکدەری لاوەکی.

Hovedklausul لێکدەری سەرەکی

لێکدەری سەرەکی ڕستەیەکی سەربەخۆیە. لە ڕیزبەندی ڕستەدا کار لە دووەم دێت، بێجگە لەوەی کاتێك ڕستەکە پرسیاری بێت، ئەو کات کارەکە لە یەکەم دێت.

Peter **bor** på Moholt.
Hva **studerer** han?
Studerer han på NTNU?

ئاوەڵکاری ikke لە دوای کار دێت:

Peter **kommer** **ikke** fra England.
Maria **studerer** **ikke** på Gløshaugen.
Ken **snakker** **ikke** tysk.

ئامرازە پەیوەندیەکانی og و men دەستپێکن بۆ لێکدەری سەرەکی:

Peter bor på Moholt, **og** han studerer på NTNU.
Peter liker ikke te, **men** han drikker kaffe.

underordnet klausul لێکدەری لاوەکی

لێکدەری لاوەکی ڕستەیەکی سەربەخۆ نییە. بە شێوەی ئاسایی بەشێکە لە ڕستەی لێکدەری سەرەکی. لێکدەری لاوەکی بە شێوەی ئاسایی بە یەکێك لەم ئامرازە لێکدەرانەی خوارەوە دەستپێدەکات، لەم بەشەدا سێ دانەیان باس دەکەین:

fordi چونکە
at کە
om کە ئایا

Jeg har lært litt norsk	**fordi**	*jeg har* en norsk venn.
Jeg hørte	**at**	*du fortalte* det til læreren.
Læreren spør	**om**	*Peter har gått* på norskkurs før.

لەم جۆرە ڕستانەدا ikke پێش کار دێت:

Ken må gå til Studentservice		**fordi**	han *ikke* har betalt semesteravgiften.